

Skrivtips 2 – omarbetning & finputsning

Omarbetningen

Nu har du förhoppningsvis skaffat dig de språkliga verktyg du behöver och hittat en plats där du kan komma till ro.

Arbetet med ditt manus sker nu i tre steg; två riktigt grundliga omarbetningar, med dörren stängd, innan det är dags att släppa in några pålitliga läsare.

Version ett: ”Med dörren stängd”

- Bra berättelser börjar alltid med berättelsen. Börja aldrig med att tänka på en fråga eller ett tema.
- Vem är din ”idealläsare”? Vem tänker du på när du sitter i din skrivarlya, vem skriver du för? Låt honom eller henne alltid få vara med dig (i medvetandet) när du sitter och skriver ditt första utkast.
- Ärlighet är ett måste.
- Du kan aldrig tillfredsställa alla läsare på en gång.
- Låt locket vara på, ge dig själv tid att tänka, att berätta färdigt historien. Ta sedan ledigt, lägg den på hyllan i minst sex veckor och låt den vila!
- Börja jobba med ett annat projekt, något väsensskilt i handling. Under tiden jäser boken.
- Du är redo att ta upp den och läsa igenom den när du är engagerad i ett nytt projekt med hjärtat.
- Andra knep: stegrande upprepning, medvetandeström, inre dialog, byte av tempus, sidohistorier, tema, tempo... släng in det om du tycker att det behövs och fungerar – annars finns ju alltid ”delete”-knappen.

Berättelsen
är bara din egen.

Skriv
ur dig historien
– töm hjärnan.

Version två: ”Fortfarande med stängd dörr”:

- Andra manus = första utkastet minus 10 procent.
- Läs (helst) allt i följd.
- Nu ska du ”städa”: fixa stavning, rätta till inkonsekvenser, gapande hål i intrig och personteckning.
- Det är förbjudet att bli deprimerad eller klandra sig själv.
- Stryk och lägg till. Anteckna saker du kommer på, på ett separat papper (numrera i korrektur). Förklara för dig själv vad du menar, det är lätt att glömma.
- Stryk allt överflödigt, sådant som pekar åt annat håll.
- Lägg till klargörande bisatser.
- Hänger berättelsen ihop?
- Vad var det jag menade?
- Vad får berättelsen att lyfta ytterligare? (Symbolik och tema) Var inte övertydlig, det behövs bara resonans.
- Symbolismen är som ytterligare några ben att gräva upp när du fått fram fossilet. Upptäcker du den när du läser igenom manuset: Framhäv den, ta chansen.
- Temat – vad handlar boken om? När du tar itu med omarbetningen – framhäv handlingen. Det kan kräva stora förändringar och omarbetningar, men det gör att sikten klarnar och historien hänger bättre samman. Gäller även när du har fastnat mitt i skrivandet.
- Känn efter hur tempot är. För snabbt – hamnar läsaren efter? För långsamt – han tröttnar och blir otålig.
- Stryk de tråkiga bitarna – det höjer tempot. Även om det smärtar, så måste du ha ihjäl dina älsklingar.
- Ingen novell eller roman bör lämna din skrivarlya innan den är någorlunda läsarvänlig.
- Berättelsen behöver inte sluta med en sensmoral eller ett tydligt svar, bara handlingen (temat) är tydlig.

Dags att öppna dörren

- Visa ditt manus för fyra-fem personer som sagt sig vara villiga att läsa igenom den med kritiskt granskande ögon. Människor du tycker om och litar på och som verkligen vill läsa den.
- Be om konstruktiv kritik, som rör språket och berättarformen. Lyssna och ta den till dig.
- Svävande kritik är inte till någon hjälp. (Så här kan det låta: ”Jag kände direkt att tonen var precis ni vet... Pollys romanfigurer verkade vara ganska stereotypa... Jag älskade bildspråket eftersom jag kunde se vad han talade om mer eller mindre glasklart...”)
- Kom alltid ihåg att berättelsen är din. Du gör de ändringar du vill göra. Men det kan vara klokt att lyssna till goda råd. Speciellt om flera personer pekar på ungefär samma saker.

Mer att läsa om att skriva

- ”Lust att skriva – romaner och noveller” av Lars Åke Augustsson (Ordfront)
- ”Skriv – en bok om att skriva” av Bente Clod (Alfabet)
- ”Litterära laborationer” av Lars Melin (Ordfront)
- ”Skriv bättre texter” av Lena Holst (Bokförlaget DN)
- ”Ordet är ditt” av Patricia Tudor-Sandahl (Wahlström & Widstrand)

Källa:
Punkterna är en fri sammanfattning ur bland annat Stephen Kings bok: ”Att Skriva – en hantverkares memoarer”.